[2018] 13 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 950

ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ

ਬਨਾਮ

ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣ ਅਤੇ ਹੋਰ

(2009 ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 170)

13 ਦਸੰਬਰ, 2018

[ਡਾਕਟਰ ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ ਅਤੇ ਐਮ.ਆਰ. ਸ਼ਾਹ, ਜੇਜੇ.)

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973: ਧਾਰਾਵਾਂ 451, 452- ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ- ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਤੋਂ ਤਾਂਬੇ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਚੋਰੀ- ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਵੇਚੀ- ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਲੀਡ ਮਿਸ਼ਰਣ ਮੋਲਡਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 451 ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ- ਧਾਰਾਵਾਂ 457, 381, 461, 462 411 r/w ਧਾਰਾ 34 IPC ਤਹਿਤ ਦਰਜ ਅਪਰਾਧਿਕ ਮਾਮਲਾ- ਸਾਰੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨਾ- ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਲਾਏ ਮੋਲਡਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ- ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨਾ- ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬਲਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਲੀਗੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ- ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ- ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜਤਾਇਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ, ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ- ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ: ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੀ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 452 ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਕਿਸੇ ਤੀਜੀ ਧਿਰ ਵੱਲੋਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਸਲ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਹੈ- ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਿਆ- ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਸੀ- ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ-

XXXXXX

ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣਨ 951

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ - ਸਾਮਾਨ 1992 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਕੋਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੀਮਤੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ- ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੇ- ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਦੁਆਰਾ

ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ।

ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973: ਧਾਰਾ 452- ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ- ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰ ਹੈ- ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਹਨ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰੋ।

ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਅਦਾਲਤ

ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ 1. CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 451 ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਇਸਦੀ ਉਚਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ। ਧਾਰਾ 452 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 452 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਨ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਡਿਲੀਵਰੀ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੱਕਦਾਰੀ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੱਕ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਸ

ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 13,14,16,19,20] [955-F-G; 956-C, G-H; 957-H, 958-A-D]

XXXXXX

2.1 ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ 8 ਫਰਵਰੀ ਤੋਂ 20 ਫਰਵਰੀ 1992 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜੋ 21 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਕਦ ਰਸੀਦ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ. -10 ਦੁਆਰਾ ਵਾਊਚਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸਨ। ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ। [ਪੈਰਾ 23] [959-B-D]

2.2 ਮਾਲ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਉਸ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਮਾਨ 1992 ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੀਮਤੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੇਗਾ, ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੇਖਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। (ਪੈਰਾ 24, 25, 26) [959-E-H; 960-A-B]

ਐਨ ਮਾਧਵਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ (1979) 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 1: [1980] 1 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 228; ਪੁਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1953, ਐਸ.ਸੀ. 508 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

XXXXXX

ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣਨ 953

ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੇਸ ਹਵਾਲਾ

[1980] 1 SCR 228	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 8
AIR 1953 SC 508	'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ	ਪੈਰਾ 12

ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ: 2009 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 170

2007 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 1457 ਵਿੱਚ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਵਿਖੇ ਕੇਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 21.02.2008 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ

ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਆਰ.ਡੀ. ਅਗਰਵਾਲ, ਪਵਨ ਕੁਮਾਰ।

ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜੀ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਜਿਸ਼ਨੂੰ ਐਮ.ਐਲ., ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪ੍ਰਿਯੰਕਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਬੀਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਸ਼੍ਰੀਗੇਸ਼ ਐਮ.ਕੇ., ਕੇ.ਆਰ. ਸਸੀਪ੍ਰਭੂ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੇਠ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ

ਡਾਕਟਰ ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.

1. 4 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ ਇੱਕ FIR ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਦੇ ਗਾਂਧੀ ਨਗਰ ਵਿਖੇ ਸਾਬਕਾ ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਗੋਦਾਮ ਤੋਂ 10,285 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤਾਂਬੇ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਅਤੇ 62 ਸੀਸੇ ਦੀਆਂ ਆਸਤੀਨ ਚੋਰੀ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 8,31,300/- ਰੁਪਏ ਸੀ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੂਰਿਆ ਮੈਟਲਜ਼ ਨਾਮ ਦੀ ਇਕਾਈ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ।

2. 21 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ, ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਕਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ 5,060 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਤਾਂਬੇ ਦੇ ਲੀਡ ਅਲਾਏ ਮੋਲਡ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ।

3. 21 ਫਰਵਰੀ 1992 ਦੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ, 1973 ("CrPC") ਦੀ ਧਾਰਾ 451 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਿਸ਼ਰਣ ਮੋਲਡਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

4. ਜਾਂਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਫਸਟ ਕਲਾਸ ਏਰਨਾਕੁਲਮ ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 ਦੀ ਧਾਰਾ 457, 381, 461, 462 ਅਤੇ 411 ਅਤੇ ਧਾਰਾ 34 ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾਯੋਗ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 433 ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਗਵਾਹ (ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.-10) ਵਜੋਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

5. 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1999 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪਰਾਧਾਂ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਬਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 452 ਤਹਿਤ JMFC ਦੀ ਫਾਈਲ 'ਤੇ 1999 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਵੱਖਰੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 5076 (C.C. ਨੰਬਰ 433/1999 ਵਿੱਚ) ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅਲਾਏ ਮੋਲਡਾਂ (ALLOY MOULDS) ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

XXXXXX

6. ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੇ 1999 ਦੀ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 730 ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਮੁਲਤਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 19 ਜਨਵਰੀ 2006 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿਰੁੱਧ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

7. ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ 31 ਅਗਸਤ 2006 ਨੂੰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ (ਅਸਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ) ਨੂੰ 22 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 452 ਤਹਿਤ 21 ਜੂਨ 1999 ਨੂੰ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਰੈਲੀਗੇਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 13 ਮਾਰਚ 2007 ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੇ ਵਿਦਵਾਨ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੀ ਖੋਜ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ 1999 ਤੱਕ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਨਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਠੋਸ ਸਬੂਤ ਸੀ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਸਮੱਗਰੀ ਉਸ ਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰੇ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰੇ। ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਸੋਧ ਵਿੱਚ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

8. 21 ਫਰਵਰੀ 2008 ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪਲਟ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਮਾਲ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਤੋਂ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਐਨ ਮਾਧਵਨ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲ ਰਾਜ' ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਅੰਤਰਿਮ ਹਿਰਾਸਤ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਜਾਇਦਾਦ 'ਤੇ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਜਤਾਇਆ, ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਜਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ

ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਿਆਂਇਕ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ।

9. ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿੱਚ 27 ਜਨਵਰੀ 2009 ਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

XXXXXX

ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣਨ
[ਡਾਕਟਰ ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 955

10. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਪੂਰਵਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ BSNL ਦਾ ਨਿਰੰਤਰ ਕੇਸ ਸੀ, ਆਪਣੇ ਗਵਾਹ PW-3, ਜੋ ਡਿਵੀਜ਼ਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰ (ਦੂਰਸੰਚਾਰ) ਸੀ, ਰਾਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਮੈਨੇਜਰ (ਸਟੋਰਾਂ) ਕਲਕੱਤਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਮੱਗਰੀ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸੀ ਜੋ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਦੂਰਸੰਚਾਰ ਵਿਭਾਗ, PW 1, 2, 4 ਅਤੇ 5 ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਪਛਾਣ ਚੋਰੀ ਕੀਤੇ ਸਾਮਾਨ ਵਜੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ, ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਕਥਿਤ ਦਾਅਵੇ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਸਾਮਾਨ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ 21 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ BSNL ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

---

[1][(1979) 4 SCC 1]

11. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਮਾਧਵਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਮਾਲ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਇੱਕ ਸਿਧਾਂਤ ਹੈ ਜੋ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਮਾਲਕ ਜਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਿੱਥੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਸਾਮਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ BSNL ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਧਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਜੋ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਈ ਸੀ।

12. ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਧਵਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ। ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਪੁਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਮੱਧ ਭਾਰਤ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ, ਦੋਸ਼ੀ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਰਕਮ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

13. CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 451 CrPC ਦੇ ਅਧਿਆਇ 34 ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 451 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ:-

"451. ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਅਧੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਲੈਣ ਅਤੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਆਦੇਸ਼। ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ

ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਤੱਕ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਉਚਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ ਢੁਕਵੀਂ ਸਮਝੇ, ਅਤੇ, ਜੇ ਜਾਇਦਾਦ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੜਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਜਾਂ ਜੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਅਦਾਲਤ, ਅਜਿਹੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜੋ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

---

[2]AIR 1953 SC 508

XXXXXX

ਵਿਆਖਿਆ:- ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ "ਜਾਇਦਾਦ" ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ-

(ਏ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜੋ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜੋ ਉਸਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਹੈ,

(ਬੀ) ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

14. ਧਾਰਾ 451 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਜਾਇਦਾਦ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸਦੀ ਉਚਿਤ ਹਿਰਾਸਤ ਲਈ। ਧਾਰਾ 452 ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

15. ਧਾਰਾ 452 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਬੰਧ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ:-

"452. ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦਾ ਆਦੇਸ਼।

(1) ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਮਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਅਜਿਹਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਸੇ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਨੂੰ ਤਬਾਹ ਕਰਕੇ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਸਮਝੇ, ਜਾਂ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

(2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਜਾਂ ਇਸ ਸ਼ਰਤ 'ਤੇ ਦੇਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਲਈ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇ ਬਾਂਡ ਲਾਗੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਪੀਲ ਜਾਂ ਸੋਧ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

16. ਧਾਰਾ 452 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੋਈ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਪੂਰਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਕਰਨ, ਜ਼ਬਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਡਿਲੀਵਰੀ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੱਕਦਾਰੀ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਜੋ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ ਉਹ ਨਿਆਂਇਕ

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਮੇਂ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੱਕ ਦਾ ਉਚਿਤ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

XXXXXX

17. ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਦੇ ਅਯੋਗ ਹਾਂ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਵੱਲੋਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਸ ਸਰੋਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ ਜੇ ਇਹ ਉਸਾਰੀ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਮਾਲਕੀ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਇੱਕ ਢੁਕਵਾਂ ਵਿਚਾਰ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਵਿਰੋਧੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਰੈਲੀਗੇਟ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮਾਧਵਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਅਧਾਰ ਇਹੀ ਹੈ । ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ 'ਤੇ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਧਾਰਾ 302 ਤਹਿਤ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ

ਉਸਨੇ ਸਵੈ-ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਲਏ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

"ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਬਦ "ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਹ ਸਹੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ", ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਿੰਨ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਢੰਗ ਜਾਂ ਤਰੀਕੇ ਦੀ ਚੋਣ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਬਲਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਤਰਕ ਅਤੇ ਨਿਆਂ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਠੋਸ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ. ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ (ਏ) ਜਾਂ (ਬੀ) ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਇਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣ ਨੂੰ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ- ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੁਰੰਤ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਿ ਸਵਾਲ ਵਿਚਲੀ ਜਾਇਦਾਦ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੀ।

XXXXXX

19. ਉਪਰੋਕਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦਰਸਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ CrPC ਦੀ ਧਾਰਾ 452 (1898 ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 517 ਦੇ ਬਰਾਬਰ) ਤਹਿਤ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਆਂਇਕ

ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਇਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਜਾਇਜ਼ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਨ ਜਾਂ ਬਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਇਹ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਇਸ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋਣਾ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਿਰਾਸਤ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੀ ਹੈ। ਮਾਧਵਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਜਾਂ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਜਿੱਥੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਧਾਰਾ 452 ਇਹ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਤੋਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਾਧਵਨ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਹਥਿਆਰ ਉਸ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਕੋਲੋਂ ਇਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21. ਪੁਸ਼ਕਰ ਸਿੰਘ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਗਵਾਲੀਅਰ ਪੀਨਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾਵਾਂ 449 ਅਤੇ 372 ਤਹਿਤ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਰੁੱਧ ਕੋਈ ਕੇਸ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਪੈਸਾ ਉਸ ਦੇ ਘਰੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਉਸਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖੋਜ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੋਧ

ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਨਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸਾ ਉਸ ਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

XXXXXX

ਭਾਰਤ ਸੰਚਾਰ ਨਿਗਮ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸੂਰਿਆਨਾਰਾਇਣਨ
[ਡਾਕਟਰ ਧਨੰਜੈ ਵਾਈ ਚੰਦਰਚੂੜ, ਜੇ.] 959

22. ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਹਾਲਾਂਕਿ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕਬਜ਼ਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁੱਦਾ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਮੁੱਢਲਾ ਮੁੱਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 452 ਦੇ ਤਹਿਤ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੇ ਹੱਕਦਾਰੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

23. ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਮਾਲ ਨੂੰ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਲਈ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਅਧਾਰ ਲੱਭਣ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ

ਕਿ ਉਹ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਭੁਗਤਾਨ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ, ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਅਧਾਰ ਦਰਸਾਏ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਨੋਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਨੇ 8 ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ 20 ਫਰਵਰੀ 1992 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕੁਝ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜੋ 21 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਏ ਸਨ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨਕਦ ਰਸੀਦ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.-10 ਦੁਆਰਾ ਵਾਊਚਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਖਰੀਦ ਲਈ ਸਨ। ਸਾਡੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

24. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਲ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਦਾਅਵਾ ਗੰਭੀਰ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੀ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਫੋਰਮ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਠਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮਾਲ ਦੀ ਸਪੁਰਦਗੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਕੋਲ ਹੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਵੀ ਸੇਧ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਮਾਨ ਉਸਦੇ ਗੋਦਾਮ ਤੋਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸੀ ਜੋ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ।

25. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ ਮਾਲ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੂੰ, ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵੇਖੇ ਗਏ ਮਾਲ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਦਾਅਵਾ ਅਤੇ ਸਿਰਲੇਖ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

XXXXXX

26. ਇਹ ਸਾਮਾਨ 21 ਫਰਵਰੀ 1992 ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਲਗਭਗ 26 ਸਾਲ ਬੀਤ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਣਮਿੱਥੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਜਾਇਜ਼ਤਾ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕੀਮਤੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਕ ਸਰੋਤਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਧੀਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਨਮੂਨਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖੇਗਾ, ਜੇ ਇਸਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੂੰ ਨਿਲਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਲ ਵੇਚਣ ਅਤੇ ਵਿਕਰੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੇਖਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ।

27. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਮਰੱਥ ਸਿਵਲ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪਹਿਲੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਦੇਵਿਕਾ ਗੁਜਰਾਲ ਅਪੀਲ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ: - ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਨ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ।

Prabhat Kiran, Advocate
D/923/2000
Bar Council of Delhi